

Avgust Lešnik

BERLINSKA KONFERENCA TREH INTERNACIONAL -
POSKUS OBLIKOVANJA POLITIKE "ENOTNE FRONTE"

Dolgotrajen proces prestrukturiranja znotraj evropske socialne demokracije (v okviru stare - druge internacionale) na tri temeljne struje: desnico-center-levico,¹ se je po koncu prve svetovne vojne manifestiral v organizacijskem preoblikovanju nekdanj formalno enotnega socialnodemokratskega gibanja v tri nove idejnopolične usmeritve in gibanja: v drugo ("bernsko")² in tretjo ("moskovsko")³ ter nekoliko kasneje v drugo in pol ("dunajsko")⁴ internacionalo. Medtem ko sta se bernska in dunajska internacionala orientirali na mirno, legalno, parlamentarno pot boja za oblast ter v pogojih postopne stabilizacije kapitalizma množili svoje vrste z delavci razvitih dežel Evrope in Amerike,⁵ je moskovska internacionala svoje akcije še naprej usmerjala na rušenje kapitalizma po revolucionarni poti ter pri tem računala tako na komunistično orientirani proletariat in revolucionarne sloje na podeželju kot tudi na protikolonialna narodnoosvobodilna gibanja. Toda neuspeh Rdeče armade pred Varšavo ter podpis rusko-poljskega premirja v Rigi marca 1921⁶ je potrdil iluzornost in nevzdržljivost predpostavke, da se lahko z orožjem Rdeče armade prenaša in širi socialistična revolucija po deželah Evrope. Tudi taktika "21 pogojev"⁷ se ni odvijala po načrtih 2. kongresa kominterne. V vrhovih KI so vse do 3. kongresa še optimistično računali v uspeh umetno izzvanega razcepa, ki naj bi pospešil diferenciacijo znotraj socialističnih strank in pripeljal večino delavskih množic v komunistične vrste. Toda praksa razcepa je pokazala, da se takšna predvidevanja, katerih realizacija je po mnenju Moskve pogojevala uspeh tako željene svetovne socialistične revolucije, niso skladala z realnim stanjem v večini evropskih dežel, celo ne v deželah, kjer je bila revolucionarna kriza najgloblja. Razcep z reformizmom je v večini primerov povzročil odtujevanje delavskih množic od komunistov, predvsem v sindikalnem pogledu; nacionalne KP so razen redkih izjem postajale vse bolj manjšinske ("sektaške") stranke, brez večjega vpliva na sindikalno in politično strategijo proletariata.⁸ F. Claudin na podlagi volilnih rezultatov,

¹ M. Britovšek, *Revolucionarni idejni preobrat med prvo svetovno vojno*, Ljubljana 1969; A. Blänsdorf, *Die Zweite Internationale und der Krieg. Die Diskussion über die internationale Zusammenarbeit der sozialistischen Parteien 1914-1917*, Stuttgart 1979; D. Kirby, *War, Peace and Revolution. International Socialism at the crossroads 1914-1918*, Aldershot 1986; A. Lešnik, *Razcep v mednarodnem socializmu (1914-1923)*, Koper 1994.

² Die II. Internationale 1918/1919. Protokolle, Memoranden, Berichte, Korrespondenzen I-II /Hg. Gerhard A. Ritter, Konrad von Zuehl/, Berlin-Bonn 1980; R. Sigel, *Die Geschichte der Zweiten Internationale 1918-1923, I-II (Darstellung, Dokumentation)*, Frankfurt/New York 1986.

³ John Lewis Evans, *The Communist International 1919-1943*, Brooklyn 1973; A. Agosti, *Problemi di storia dell'Internazionale Comunista (1919-1943)*, I-II, Torino 1974; P. Frank, *Geschichte der Kommunistischen Internationale (1919-1943)*, I-II, Frankfurt 1981; A. Lešnik, *Tretja internacionala - Komintern, Ljubljana 1988*; H. Schumacher, *Die Kommunistische Internationale (1919-1943)*, Berlin 1989.

⁴ Protokoll der Internationalen Sozialistischen Konferenz in Wien vom 22. bis 27. Februar 1921, Wien 1921 (ponatis: Berlin-Bonn 1978); H. Steiner, *Die Internationale Arbeitsgemeinschaft Sozialistischer Parteien (2 1/2 Internationale) 1921-1923*, Annali della Fondazione Giangiacomo Feltrinelli, 23/1983-84, Milano, str. 45-64.

⁵ R. Medvedev navaja podatek za leto 1928, ko naj bi se število članov komunističnih partij v svetu gibalo okrog 1.300.000 (od tega 900.000 boljševikov), medtem ko so stranke, vključene v Socialistično delavsko internacionalo, štejele okrog 6.500.000 članov. (R. Medvedev, *Lenjinizem i zapadni socializam*, Zagreb 1986, str. 228.)

⁶ "Katastrofa" pred Varšavo je bila boleča predvsem zato, ker so v Moskvi menili, da bo tam prišlo do spojitve z nemškimi revolucionarji (G. Boffa, *Povijest sovjetskog saveza*, I, Opatija 1985, str. 100).

⁷ Komunistična internacionala, knj. II: Stenogrami i dokumenti 2. kongresa (Petrograd-Moskva, 23. jul - 7. avgust 1920), Beograd-Gornji Milanovac 1981, str. 392-396 (Uslovi za prijem u KI).

⁸ B. Lazitch in M. Drachkovitch (Lenin and the Comintern, I, Stanford-California 1972, str. 249-259) navajata sledeče volilne podatke, iz katerih je moč razbrati vpliv socialistov in komunistov:

Velika Britanija	(1918)	Laburisti	2.200.000
	(1922)	Laburisti	4.300.000
Nemčija	(1919)	Večinski socialisti	11.500.000
		Neodvisni socialisti	2.300.000

ugovarja oziroma dopolnjuje Rosenbergovo trditev, da je bila "v letih 1919 in 1920 večina evropskih delavcev za III. internacionalo".⁹ Ta ocena se ne vklaplja, opozarja Claudin, v zgoraj omenjene številke in rezultate revolucionarnih bojov, čeprav je delno pravilna. Široki delavski sloji so simpatizirali z novo Internacionalo, ki je v njihovih očeh predstavljala rusko revolucijo, toda niso sprejemali njenih ocen stanja niti metod, še posebno ne "21 pogojev". Na to nedvoumno misli tudi Rosenberg, ko pravi, da so "razcepi, izključevanje in izjasnjevanje proti pomembnim frakcijam v delavskem razredu ponovno potisnili komuniste v manjšinski položaj. Socialistična stranka Nemčije, okrepljena s člani Neodvisne socialistične stranke, ki niso pristopili k III. internacionali, je bila številčno veliko močnejša od komunistov. V Italiji, Švedski, Danski, Nizozemski, Belgiji, Avstriji in Švici so socialdemokrati v letu 1921 ponovno pridobili nesporno večino. Komunisti so obdržali večino samo v Franciji, Češkoslovaški in Norveški. Komunistično gibanje na Balkanu, na Madžarskem in Poljskem je bilo s silo razbito. Sindikalisti v Španiji, ki so imeli za sabo večino delavcev, so prekinili vse odnose s III. internacionalo... Komunistični vpliv izven Evrope je bil povsod neznaten."¹⁰ Ko so propadli revolucionarni poskusi izven Sovjetske Rusije, so postala reformistična stališča socialističnih in sindikalnih voditeljev - boj za izboljšanje ekonomskega položaja proletariata, za osemurni delovnik, za reforme ipd. za večino delavcev še prepričljivejša; še posebno, ker so predvojne izkušnje govorile delavcem, da so njihove tradicionalne organizacije na tem področju dosegale dobre rezultate. Na spremenjene okoliščine, ki so nastale z letom 1921 - umirjanje revolucionarnega vala na eni in postopna stabilizacija kapitalizma na drugi strani se Kominterni ni adekvatno odzvala, vsaj sodeč po sprejetih dokumentih in usmeritvah njenega 3. kongresa,¹¹ ki so še naprej odklanjali sodelovanje tako z "drugo" kot tudi z "drugo in pol" internacionalo. Nove družbenoekonomske in idejnopolične dejavnike, ki so nastali z letom 1921, sta predvsem Lenin in Trocki razumela kot napoved, da bo revolucionarni proces dolgotrajen. Prvi je že na X. kongresu RKP/b/ marca 1921, za mnoge komuniste nepričakovano poudaril, da "naša (op. boljševiška) vloga v svetovni revoluciji ne pomeni računanje na določen časovni rok".¹² Še konkretnější je bil Lenin nekaj dni kasneje, ko je govoril na vseruskem kongresu prometnih delavcev: "To, kar se tam (op. v Evropi) ni zgodilo (op. revolucija) danes, se lahko zgodi jutri, kar se ne bo zgodilo jutri, se utegne zgoditi pojutrišnjem, toda takšne periode kakor jutri in pojutrišnjem pomenijo v svetovni zgodovini najmanj nekaj let".¹³ Tudi v "Tezah poročila o taktiki RKP na 3. kongresu KI" zaznava novo mednarodno situacijo: "Tako je nastalo ravnovesje, ki je sicer zelo majavo, zelo nestanovitno ('niti zmaga niti poraz'), vendar pa omogoča obstoj socialistične republike sredi kapitalistične obkolitve."¹⁴ Pričakovati je bilo, da bodo nove, realne okoliščine, ki so nedvoumno napovedovale, da je vprašanje "skorajšnje" svetovne revolucije preloženo na kasnejši "ugodnejši" čas, dobile ustrezno mesto v kongresnih dokumentih tudi zaradi spremenjenih Leninovih taktičnih pogledov pred 3. kongresom. Trocki

	(1920)	Večinski socialisti	6.100.000
		Neodvisni socialisti	5.000.000
		Komunisti	400.000
Francija	(1919)	Socialisti	1.700.000
	(1924)	Socialisti	1.700.000
		Komunisti	900.000
Italija	(1919)	Socialisti	2.000.000
	(1921)	Socialisti /Serrati/	1.500.000
		Komunisti	300.000
Avstrija	(1919)	Socialisti	1.200.000
	(1920)	Socialisti	1.000.000
		Komunisti	22.000

⁹ A. Rosenberg, *Geschichte des Bolschewismus*, Berlin 1932, str. 249.

¹⁰ F. Claudin, *Kriza komunističkog pokreta*, I, Zagreb 1988, str. 112-113.

¹¹ *Komunistička internacionala, III: Stenogrami i dokumenti 3. kongresa KI* (Moskva, 22. jun - 12. jul 1921), Beograd-Gornji Milanovac 1981; *Protokoll des III. Kongresses der Kommunistischen Internationale*, Hamburg 1921.

¹² Lenin, *Dela*, XXXIII, Beograd 1976, str. 304-321 (Izveštaj o političkom radu CK RKP/b/).

¹³ Lenin, *Izbrana dela*, Ljubljana 1950, IV, str. 484-485.

¹⁴ *Ibidem*, str. 533.

se je v uvodnem referatu "Svetovna ekonomska kriza in nove naloge Komunistične internacionale"¹⁵ na podlagi Leninove in lastne presoje novonastale situacije brez ovinkarjenja zavzemal za upočasnitev tempa revolucije; s tem je pravzaprav kongresu zastavil vprašanje nadaljnje perspektive svetovnega revolucionarnega procesa:

"Sedaj, v času 3. kongresa Komunistične internacionale, položaj ni isti kot v času 1. in 2. kongresa. Tedaj smo si postavili za zgled veliko perspektivo, zarisali smo generalno linijo in rekli: na tej liniji, v tem znaku boš zajel proletariati in zmagal v svetu. Je bilo res tako? Popolnoma! V širšem smislu. Le da nismo predvideli vijuganje te linije, kar sedaj zapažamo - v naših porazih, razočaranjih, v naših velikih žrtvah in zgrešenih akcijah, ki so bile v vseh deželah, pri nas v Rusiji pa v velikem obsegu. Šele sedaj vidimo in čutimo, da nismo tako blizu končnega cilja, osvajanja oblasti, svetovne revolucije. Tedaj (l. 1919) smo govorili, da je le še vprašanje nekaj mesecev, sedaj pa pravimo, da gre (morda) za leta. Tega ne vemo zatrdno, vemo pa, da gre razvoj v tej smeri, in da smo medtem postali močnejši po vsem svetu. Večina delavskega razreda še ni z nami. Toda del, ki je na naši strani, je mnogo večji kot pred letom ali dvema letoma. Ker ta položaj analiziramo tudi taktično, kar je zelo pomembna naloga kongresa, si moramo reči: boj bo morda dolgotrajen in ne tako hitro mrzličen, kot bi bilo zaželeno, tudi ne bo hitro napredoval; boj bo težak in bo zahteval velike žrtve. Toda mi smo postali pretkani, po zaslugi pridobljenih izkušenj. Mi bomo v tem boju znali manevrirati. Ne bomo mehanično sledili svoji liniji, ampak bomo znali izkoristiti tudi spremenljive situacije za revolucionarne namene. Znali bomo manevrirati tudi takrat, ko bo razpadal kapitalistični razred, strnili bomo delavske sile v socialno revolucijo. Mislim, da so naši uspehi in tudi neuspehi dokazali razliko med nami in socialdemokrati ter neodvisnimi. Ta ni v tem, da smo rekli, da bomo izpeljali revolucijo leta 1919, oni pa so nam odgovorili, da bo prišla mnogo pozneje. Razlika je v tem, da socialdemokracija in neodvisni podpirajo buržoazijo proti revoluciji ob vsaki priložnosti, toda mi smo pripravljeni in bomo pripravljeni izkoristiti vsako situacijo za revolucionarni napad in za osvajanje politične oblasti."¹⁶

Referat Trockega je izzval burno reakcijo in delegati 3. kongresa so tako prvič pričeli s širšo razpravo znotraj samega komunističnega gibanja glede vprašanja perspektive revolucije. V diskusiji je večje število delegatov, ki bi jih lahko označili kot levo krilo kongresa, nasprotovalo in odklanjalo teze Trockega o realnosti upočasnitve tempa revolucije in o nujnosti boja za pridobitev širokih delavskih množic; zahtevali so,¹⁷ da se morajo predložene teze, ki so jih označili za nasprotne z dokumenti in usmeritvijo 2. kongresa KI, predelati. V obrambo Trockijevih tez je nastopila K. Zetkin, ki se je izjasnila proti vsakemu shematizmu v oceni svetovne situacije in proti slepemu avtomatizmu v razumevanju krize ter se zavzela za izobraževanje in revolucioniranje množic na temelju nove taktike.¹⁸ Da stoji veliko število delegatov na pozicijah "levega kurza", so pokazale diskusije o vseh predloženih kongresnih dokumentih.¹⁹ Razprava med Leninom in njegovimi pristaši na eni ter levim krilom kongresa na drugi strani se je še posebno zaostri ob Radekovem referatu "O taktiki KI",²⁰ ki je bil nekako intoniran v duhu levice, pa tudi delno nasprotujoč Trockijevim tezam. Obča orientacija prezentiranega referata je bila zasnovana na nereálnih ocenah in zahtevah po neposredni akciji: "Sile svetovne revolucije še naprej delujejo in mi ne stojimo pred propadom svetovne revolucije, temveč pred zbiranjem revolucionarnih sil za nove boje."²¹ Radeka je podprla leвица,²² ki je insistirala na ofenzivni taktiki kot edini poti resnične revolucionarne politike; pri tem pa je pozabljala na bistveni predpogoj za doseg revolucionarnih ciljev, t. j. na nujnost

¹⁵ Stenogrami i dokumenti III. kongresa KI, str. 26-50.

¹⁶ Ibidem, str. 50.

¹⁷ Ibidem, str. 53-65. Tezam Trockega so najbolj nasprotovali ultralevi predstavniki Komunistične delavske partije Nemčije - KPAD (A. Schwab /Sachs/, B. Reichenbach /Seemann/), KP Nemčije (A. Thalheimer, P. Frölich), KP Madžarske (J. Pogany), KP Poljske (H. Brand /G. Lauer/) in drugi.

¹⁸ Ibidem, str. 67-68.

¹⁹ Ibidem, str. 631-725.

²⁰ Ibidem, str. 259-288.

²¹ Ibidem, str. 260.

²² Terracini je v imenu treh delegacij (italijanske, nemške in avstrijske) predložil dopolnitve k Radekovemu referatu, v smislu izrecne zahteve po sprejetju levega kurza. (Ibidem, str. 296-302)

pridobitve večine delavskega razreda v vrste komunistov. Lenin je v podkrepitev slednjega navedel:

"Terracini pravi, da smo mi, v Rusiji, zmagali, čeprav je bila partija maloštevilna... Mi smo v Rusiji predstavljali številčno majhno partijo, vendar je bila z nami tudi večina sovetov delavskih in kmečkih deputatov (odposlancev) iz vse države. Kje je to pri vas? Z nami je bila skoraj polovica vojske, ki je tedaj imela najmanj deset milijonov ljudi. Ali je z vami večina vojske? Pokażite mi takšno deželo! Če s temi pogledi tovariša Terracinija soglašajo še tri delegacije, potem v Internacionali ni vse tako, kot bi moralo biti! Mi smo v Rusiji zmagali, in tako zlahka zato, ker smo našo revolucijo pripravili v času imperialistične vojne. To je prvi pogoj. Deset milijonov naših delavcev in kmetov je bilo oboroženih, naša parola pa je bila: neodložljiv mir, za vsako ceno. Zmagali smo zato, ker so bile najširše kmečke množice revolucionarno razpoložene proti spahijam - velikim zemljiškim posestnikom..."²³ Lenin je v nadaljevanju diskusije na podlagi marčevskega neuspelega revolucionarnega poskusa v Nemčiji²⁴ in širše ocene razmer, v katerih je deloval evropski revolucionarni proletarijat in njegova avntgarda, ostro nastopil proti avanturizmu leveice z opozorilom, da želi le-ta s svojimi "ofenzivnimi teorijami in akcijami" preskočiti neobhodne in dolgotrajne pripravljalne faze na revolucijo, obenem pa precenjuje nevarnost desnega in centrističnega oportunizma: sprejetje "levih neumnosti" bi pomenilo "konec Komunistične internacionale!"²⁵

Nagnjenost k levičarstvu ni bila samo značilnost izrazito levih struj v mnogih deželah, s katerimi je Lenin polemiziral že v spisu 'Levičarstvo' - otroška bolezen komunizma,²⁶ temveč je ta usmeritev prežemala v določenem smislu kominternu v celoti - od vodilnih struktur do najširšega kroga njenih privrženecv. Ta nerealni optimizem, ki je izžareval prepričanje v skorajšnji izbruh socialne revolucije, v možnost njene končne zmage v kratkem časovnem obdobju, se je manifestiral po eni strani skozi mnoge proglase in propagandno dejavnost IKKI, po drugi pa v prepričanju, da se lahko pasivnost delavcev v Zahodni Evropi premaga samo z ofenzivnimi sredstvi in metodami - štrajki, upori in celo puči. Ta miselnost, zasnovana na ohranjanju stare taktike, sprejete na prvem in drugem kongresu KI, se je ukoreninila v mnogih vodstvih evropskih komunističnih partij pa tudi v samem IKKI, kar je imelo za posledico apriorno odklanjanje vsakršnega sodelovanja s socialdemokratskimi strankami in drugimi reformističnimi organizacijami, predvsem s sindikati. V tem kontekstu je levica, ki je imela zaslombo tudi v avantgardizmu Komunistične mladinske internacionale, še naprej precenjevala t. i. desno nevarnost v komunističnem gibanju in s tem zavestno prikrivala svoje sektaške slabosti. Vztrajanje leveice na ofenzivni taktiki, njeno nerazumevanje, da revolucija ne napreduje premočrtno, temveč v "cickak liniji", kot tudi njeno ostro nasprotovanje zaobrnitvi kominterne k taktiki "enotne fronte" je Lenina vzpodbudilo k izjavi, da se je postavil "na desno krilo kongresa".²⁷ Pri tem ne gre prezreti, da si tudi vodilni boljševiki v kominterni niso bili enotni v oceni svetovne situacije, predvsem pa ne v pogledih nadaljnje taktike KI. Leninovi "desni" orientaciji - defenzivi in reviziji predhodne taktike je nasprotoval sam predsednik KI Zinovjev, deloma pa tudi Radek in Buharin. Zavzemali so se za radikalno levo taktiko KI ter nasprotovali

²³ Ibidem, str. 304-305.

²⁴ "Ofenzivno" nastrojena Centrala KPD je pripravila 27. marca 1921 generalni štrajk in oboroženo vstajo delavstva v srednji Nemčiji (na Saksionskem), ki naj bi se razširila na vso državo. "Marčevska akcija", zasnovana na nerealni oceni stanja v državi, je bila slabo pripravljena. Pruska policija je 31. marca s silo zadušila generalni štrajk, še preden se je ta razširil na vso državo. Šest tisoč udeležencev "akcije" je bilo ujetih, od tega štiri tisoč privedenih in obsojenih na izrednih sodiščih. (V. Mujbegović. Komunistična partija Nemačke u periodu posleratne krize 1918-1923, Beograd 1968, str. 268-281: Martovska akcija.) Centralo KPD so po neuspeli "akciji" ostro kritizirali z vseh strani. Poleg socialdemokratskega tiska, ki je hrumel, da so "Moskvi potrebni mrtvi", se je najostreje slišal glas dotedanjega predsednika KPD P. Levija, ki je februarja izstopil iz Centrale. Levi je v brošuri, ki jo je objavil v začetku aprila (Unser Weg. Wider den Putschismus, Berlin 1921), vso krivdo za neuspeh "marčevsko akcijo" pripisal IKKI in njegovim emisarjem, ki jih je porogljivo imenoval "turkestanci". Po mnenju nekaterih zahodnoevropskih avtorjev je bila "marčevska akcija" neposredni poskus, da se Sovjetska Rusija razbremeni zunanjega pritiska in težke notranje situacije spomladi 1921 (vstaja v Kronštadu, generalni štrajk v Petrogradu, opozicija v RKP/b/), objektivnejše interpretacije pa ocenjujejo "marčevsko akcijo" kot samostojno dejanje KP Nemčije. O tedanjih notranjih razmerah v Sovjetski Rusiji, glej: M. Britovšek, Carizem, revolucija, stalinizem, I, Ljubljana 1980, str. 428-461 (Razprava o sindikatih v RKP/b/ leta 1921); T. Mastnak, H kričiki stalinizma, Ljubljana 1982, str. 15-26 (Podrejanje sindikatov).

²⁵ Stenogrami i dokumenti 3. kongresa KI, str. 304.

²⁶ Lenin, Izbrana dela, IV, str. 315-415.

²⁷ Stenogrami i dokumenti 3. kongresa KI, str. XVIII.

potrpežljivi politiki pridobivanja množic in "oportunizmu" taktike enotne fronte. Stališča levega krila so bistveno vplivala na to, da politika "enotne fronte" ni dobila mesta v "Tezah o taktiki KI",²⁸ ki jih je sprejel 3. kongres. "Nova" taktična usmeritev KI je še naprej izhajala iz zastarele ocene, da se "objektivno stanje v vrsti dežel zaostre v socialnem in revolucionarnem smislu... toda razvoj svetovne revolucije je postal počasnejši zaradi dejstva, da so nekatere močne delavske organizacije in stranke - socialdemokratske stranke in sindikati, ki jih je proletariatski ustanovil za vodenje njegovega boja proti buržoaziji spremenile v organe kontrarevolucionarnega vpliva in oviranja proletariata... To je svetovni buržoaziji pomagalo prebuditi v delavstvu novo upanje, da je izboljšanje njegovega položaja možno rešiti v okvirih kapitalizma, kar je povzročilo tako poraz vstaje 1919 kot tudi upočasnitev tempa revolucionarnega gibanja v letih 1919-1920... Socialdemokracija, ki se sedaj v dobi zloma in razpada kapitalizma zavzema za stari socialdemokratski program mirnih reform, katerega naj bi uresničili z mirnimi sredstvi, zavestno zapeljuje delavske množice... Čeprav se stranke centra in socialdemokracije razlikujejo samo po frazah, še ni prišlo do združitve dveh skupin v eno internacionalo... Politična istovetnost bistva reformistov in centristov se kaže v skupni obrambi amsterdamske sindikalne internacionale, poslednjega oporišča svetovne buržoazije... Komunistična internacionala se mora, kot do sedaj, najodločneje boriti ne samo proti II. internacionali, proti amsterdamski internacionali, temveč tudi proti drugi in pol internacionali... Ta boj lahko privede KI do zmagovitega konca samo na ta način, da v kali zatre vse centristične tendence in muhavosti v svojih lastnih vrstah ter s tem, da v svoji vsakodnevni praksi dokazuje, da je internacionala komunističnega dejanja in ne komunističnih fraz in teorij..."²⁹ Takšna reakcija levega pravzaprav ni bila nepričakovana, če vemo, da se je od komaj ustanovljenih komunističnih partij, ki so zrasle v duhu razcepa z reformističnimi "izdajalci", sedaj naenkrat zahtevalo, da oblikujejo skupno fronto s temi istimi "izdajalci". Zato ni čudno, da je prvi "veliki preobrat" KI pomnožil notranje spore in izzval obči pojav "levičarstva", ki je razglašal taktiko "enotne fronte" (kot koalicijo komunističnih partij in socialnodemokratskih strank) ter premaknitev delnih ciljev v prvi plan namesto neposredne zrušitve kapitalizma za obrat k reformizmu, za izdajo revolucije in principov KI.

Taktika "enotne fronte", ki jo je spodbudila "dunajska" internacionala ob svoji ustanovitvi z željo ponovne vzpostavitve mednarodne delavske enotnosti, je bila zamišljena kot obrambna politika, s katero naj bi se proletariatski zoperstavil vse močnejši ofenzivi lastnikov kapitala in meščanske države. Temeljila je na spoznanju, da je v večini kapitalističnih dežel revolucionarno gibanje v upadanju, medtem ko je kapitalistični protinapad, ki s pridom izkorišča razcep v mednarodnem delavskem gibanju in je usmerjen na življenjske pogoje delavcev ter na pridobitve njihovega sindikalnega in političnega boja, v porastu. Kominterna oziroma njen izvršni komite sta se bila slej ko prej "prisiljena" soočiti z realnim stanjem revolucionarne oseke, kot tudi z dejstvom, da je ostala večina proletariata še naprej zvesta reformističnim strankam in sindikatom. Na plenumu IKKI decembra 1921 so prvič konkretnije razpravljali o morebitnem praktičnem sodelovanju delavskih organizacij vseh usmeritev - s ciljem skupnega boja proti kapitalistični fronti.³⁰ V živahni diskusiji je večina udeležencev podprla taktično usmeritev KI v realizacijo "enotne delavske fronte".³¹ V okrožnici, ki jo je IKKI skupaj z IK rdeče sindikalne internacionale naslovil centralnim komitejem (Moskva, 1. januarja 1922),³² je Kominterna na podlagi sprejetih tez IKKI svojim članicam predlagala sklenitev sporazumov s političnimi in sindikalnimi organizacijami vseh usmeritev, vključujoč tudi mednarodne sporazume: "Sprejemajoč geslo o enotni delavski fronti in odobravajoč sporazume s sekcijami, partijami in sindikati druge ter druge in pol internacionalne, mora KI prav tako skleniti ustrezne mednarodne sporazume."³³

²⁸ Ibidem, str. 649-670.

²⁹ Ibidem.

³⁰ Komunistična internacionala: kongresi, plenumi, organi in organizacije KI, Beograd 1983, str. 101.

³¹ "Novi" usmeritvi, vključno z udeležbo KI na konferenci delavskih organizacij sveta (konferenci treh internacional), so nasprotovali italijanski, francoski in španski predstavniki.

³² Internationale Presse-Korrespondenz, 2/1922, str. 16.

³³ Ibidem.

Na zasedanju biroja "druge in pol" internacionale v Berlinu (14. in 15. januarja 1922) so po razpravi o perspektivi "enotne fronte" sprejeli konkreten predlog za sklic svetovnega kongresa ter v pozivu, ki so ga naslovili delavskim strankam vseh dežel, predlagali, da naj bi kraj, datum, dnevni red in pogoje udeležbe na konferenci določili v konkretnih razgovorih med IK vseh treh internacional.³⁴ Komintern je na pobudo "dunajske" internacionale takoj pozitivno reagirala.³⁵ K. Radek, ki je v tem času prišel v Berlin kot predstavnik IKKI, je imel izčrpne razgovore z G. Ledebourjem, A. Crispinom in F. Adlerjem, v katerih jih je informiral, da je predsednik IKKI (G. Zinovjev) že sprejel aktivnosti za skupno konferenco; IKKI je poslal vsem KP telegram s prošnjo, da razpravljajo in podprejo predlog "dunajskega združenja" ter delegirajo svoje delegate za razširjeni plenum IKKI, na katerem bodo izoblikovali skupno stališče do konference treh internacional.³⁶

Na prvem razširjenem plenumu IKKI (Moskva, 24. II. - 4. III. 1922)³⁷ so problematiki "enotne fronte" namenili osrednjo pozornost. Po poročilu K. Radeka o razgovorih s predstavniki druge ter druge in pol internacionale glede skupne konference je Zinovjev v glavnem referatu predstavil poglede na taktiko enotne fronte; iz njih je moč razbrati pragmatizem v politiki KI: "Za kominterno politika enotne fronte ni samo najbolj učinkovito sredstvo odpora proti kapitalistični ofenzivi, temveč bo ta politika omogočila komunističnim partijam, da se povežejo z množicami, v njih širijo revolucionarni vpliv, jih izrgajo iz krempljev reformizma in jih pripravijo za bodoče bitke."³⁸ V prid novi usmeritvi in taktiki so govorila tudi poročila delegatov posameznih partij. Tako sta A. Thalheimer in K. Zetkin obvestila plenum o porastu vpliva KP Nemčije, predvsem zaradi uporabe taktike enotne fronte, medtem ko je moral francoski delegat M. Cachin priznati, da je sektašenje povzročilo organizacijsko krizo v KP Francije. Zato je bilo v resoluciji o francoskem vprašanju, ki jo je predložil Trocki KPF naloženo, da ponovno sprejme v vodstvo F. Lorienta, A. Treinta, A. Dinua in Vaillanta ter akceptira principe enotne fronte. Medtem ko so poročila delegatov govorila v prid oblikovanja enotne fronte v nacionalnih okvirih, pa je K. Zetkin v referatu "o nevarnosti novih imperialističnih vojn" opozorila plenum še na širše dimenzije opredelitve za enotno fronto mednarodnega proletariata; poudarila je, da je prav s politiko enotne fronte možno, obenem pa tudi nujno, sistematično vključevati široke delovne množice v boj proti vojni nevarnosti in vojni.³⁹

Po usklajevanju tehnične in vsebinske narave so se v Berlinu od 2. do 5. aprila 1922 prvič (in zadnjič) po letu 1914 srečali najvišji predstavniki IK treh internacional⁴⁰ - treh velikih frakcij, nastalih z razcepom v bivši socialni demokraciji. Na srečanju, ki je dobilo ime "konferenca treh internacional", naj bi proučili možnosti o vzpostavitvi enotne akcijske fronte delavskih partij, kar lahko ocenjujemo kot poskus preseganja medsebojnega razcepa oziroma najti nekakšen modus vivendi. Toda če sodimo po stališčih do skupnega sodelovanja, ki so jih podali na medsebojnih srečanjih druge in dunajske internacionale februarja 1922 (Pariz, Frankfurt) kot tudi na moskovskem razširjenem plenumu IKKI,⁴¹ potem je toliko bolj

³⁴ Nachrichten der Internationalen Arbeitsgemeinschaft Sozialistischer Parteien, št. 2, Wien 1922.

³⁵ Die Rote Fahne, Berlin, 17. I. 1922.

³⁶ W. Kowalski, Die Berliner Dreiexecutivenkonferenz 1922, Wissenschaftliche Zeitschrift Universität Halle, 2/1978, str. 20.

³⁷ Die Taktik der Kommunistischen Internationale gegen die Offensive des Kapitals. Bericht über die Konferenz der Erweiterten Exekutive der Kommunistischen Internationale, Moskau, vom 24. Februar bis 4. März 1922, Hamburg 1922.

³⁸ G. Sinowjew, Die Kommunistische Internationale und die proletar. Einheitsfront. Rede, gehalten in der Konferenz der Erweiterten Executive der Kommunistischen Internationale am 24. und 28. Februar 1922 in Moskau, Hamburg 1922.

³⁹ Bericht über die Konferenz der Erweiterten Exekutive der Kommunistischen Internationale, Hamburg 1922.

⁴⁰ Protokoll der Internationalen Konferenz. Der drei Internationalen Executivkomitees in Berlin vom 2. bis 5. April 1922, Wien 1922, str. 4 - II. internacionalo so zastopali: C. Huysmans, E. Vandervelde (Belgija), Stauning (Danska), O. Wels (Nemčija), H. Gosling, R. MacDonald, T. Shaw (Anglija), Tseretelli (Gruzija), W. N. Vliegen (Nizozemska) in G. Möller (Švedska); III. internacionalo: K. Zetkin (Nemčija), L. O. Frossard, A. Rosmer (Francija), Bordiga (Italija), Katayama (Japonska), Stojanović /K. Novaković/ (Jugoslavija), Warski (Poljska), N. Buharin, K. Radek (Rusija) in B. Šmeral (Češkoslovaška) ter IASP: A. Crispin (Nemčija), R. C. Wallhead (Anglija), P. Faure, J. Longuet (Francija), B. Kalnin (Latvija), F. Adler, O. Bauer (Avstrija), J. Martov (Rusija), R. Grimm (Švica) in K. Čermak (Češkoslovaška). Serrati je kot opazovalec sodeloval v imenu PSI, ki ni pripadala nobeni internacionali. Sejam, ki so bile javne, so prisostvovali novinarji največjih svetovnih časopisov; prek njih so bili delavski aktivisti dobro obveščeni o poteku razprave.

⁴¹ Iz prezentiranih stališč, pričakovanj in motivov je moč razbrati, da stari vzroki razcepa kot tudi tedanji boj za

razumljivo, da je bil dvom v uspeh konference upravičen. Diskusija na konferenci, ki je potekala v medsebojnem sumničenju in ostrem obtoževanju, je potrdila sum, da je vsak tabor prišel na konferenco s svojo računico, ki naj bi jo vnovčil v skupni politiki: taktika "enotne fronte" naj bi na eni strani resnično okrepila moč delavskega razreda nasproti buržoazni fronti, na drugi pa "služila" poskusom uveljavljanja primata in "svoje" ideologije nad celotnim delavskim gibanjem - česar nobenemu izmed treh taborov, navkljub nenehnemu prizadevanju, ni uspelo doseči v okviru samostojne politike. "Pozivate nas k enotnost", je rekel E. Vandervelde, "predlagate nam, da oblikujemo enotno fronto, a niti ne poskušate prikriti končne namere. Potrebno nas je zadušiti, zastrupiti, takoj ko pridemo v objem..."⁴² Če se trdi, da Henderson, Vandervelde, Longuet in drugi služijo interesom buržoazije, je zelo čudno, da se tem istim ljudem predlaga, da se združijo zaradi obrambe delavskih interesov... Mi smo socializdajalci, socialpatrioti, strahopetci, podpora buržoazije. Zinovjev je celo izjavil, da sem zločinec, a navkljub zločinu, čeprav smo socialpatrioti, smatrate za koristno, da se sestanemo na konferenci."⁴³ Radek mu je odgovoril: "Na to konferenco ste prišli siloma. Bili ste sredstvo svetovne reakcije, a sedaj boste - če to hočete ali ne - sredstvo boja za interese proletariata."⁴⁴

Na konferenci se je še posebno ostro začrtalo protislovje v pojmovanju politike enotne proletarske fronte, protislovje med vsebino te politike v kapitalističnih deželah in političnim procesom, ki se je istočasno odvijal v Sovjetski Rusiji. Socialistični voditelji so spretno izkoriščali "paradoks" situacije: "Medtem ko KI z boljševiki na čelu poziva v enotno fronto vse socialistične sile v kapitalističnih deželah, s ciljem ohranitve življenjskega standarda množic, demokracije in obrambe ruske revolucije, v Sovjetski Rusiji pod diktaturo komunistične partije," je v imenu IASP povedal P. Faure, "jemljejo delavskim množicam vse politične pravice in sindikalne svoboščine."⁴⁵ Izjavo P. Faureja je dopolnil O. Bauer: "Dejstvo, da vsem proletarskim in socialističnim strankam v Rusiji niso priznane vse državljanske pravice, smatramo za nezdružljivo z idejo enotne fronte."⁴⁶

Diskusija na konferenci je predstavnikom kominterne pokazala dvoreznost politike "enotne fronte": na eni strani v pogojih zaostrovanja razrednega boja med proletariatom in buržoazijo lahko njena taktika pospeši dotok množic iz reformističnih v komunistične vrste; na drugi strani pa obstaja nevarnost, da v pogojih revolucionarne oseke socialreformisti okrepijo svoje vrste s kritiko ruske revolucije z vidika ogrožanja delavske demokracije. V takšnem nezaupljivem ozračju, v katerem sta se iz treh izoblikovala dva nasprotujoča si tabora, konferenca ni dosegla ničesar odločilnega. Edini pozitiven sklep je bilo sprejetje skupne deklaracije⁴⁷ in imenovanje "komiteja devetih"⁴⁸ - MacDonald, Vandervelde, Wels (druga), F. Adler, Bracke, Crispian (dunajska), K. Zetkin, Radek, Frossard (moskovska internacionala) - delovne skupine, ki naj bi pripravila svetovni delavski kongres, s ciljem, oblikovati enotno fronto kot odgovor na grožnje z vojno in ofenzivo kapitalizma. Do sklica svetovnega delavskega kongresa ni prišlo, ker je delegacija KI (junija 1922) izstopila iz "komiteja devetih" in prekinila vse začete aktivnosti.⁴⁹ S

primat nad delavskim gibanjem, tako v nacionalnem kot v mednarodnem merilu, še zdaleč ni bil presežen; toda nedvoumno so si bili pogledi druge in dunajske internacionale zelo blizu. (W. Kowalski, Die Berliner Dreiexecutivenkonferenz 1922, str. 20.)

⁴² Vandervelde je imel v mislih stališča IKKI, ki jih je na konferenci podala K. Zetkin: a) ker kapitalizem ni več sposoben zagotoviti delavcem minimalnega standarda, so delavci v boju za svoje konkretne zahteve avtomatsko prisiljeni, da se borijo proti buržoaziji in njenemu državnemu aparatu; b) reformistični voditelji, agenti buržoazije, so prisiljeni, da branijo lastne interese, ker ne nameravajo povesti proletariata v boj niti za najbolj zmerne zahteve svojega programa. (Protokoll der Internationalen Konferenz /Berlin/, str. 7-11.)

⁴³ Ibidem, str. 11-15.

⁴⁴ Ibidem, str. 17.

⁴⁵ Ibidem, str. 16.

⁴⁶ Ibidem, str. 32-33.

⁴⁷ V deklaraciji so izrazili potrebo po skupnem sodelovanju in boju za osemurni delavnik, proti nezaposlenosti, proti ofenzivi kapitala... ter pozvali delavske množice vseh dežel, da 20. aprila ali 1. maja, v času zasedanja konference predstavnikov kapitala v Genovi (10. IV. - 19. V. 1922: Konferenca o evropskih ekonomskih in finančnih vprašanjih ter ekonomskih odnosih s Sovjetsko Rusijo) organizirajo skupne demonstracije, na katerih naj postavijo svoje ekonomske in politične zahteve. (Ibidem, str. 47.)

⁴⁸ Ibidem, str. 3.

⁴⁹ V uradni obrazložitvi KI so zapisali, "da se voditelji ostalih dveh internacional niso iskreno zavzemali za realizacijo sporazuma, doseženega v Berlinu". (W. Kowalski, Die Berliner Dreiexecutivenkonferenz 1922, str. 27.) Gornja izjava ne pojasnjuje resničnega motiva prekinitve sodelovanja KI z drugo in dunajsko internacionalo, saj je bilo že pred začetkom berlinske konference jasno, da konferenca ne bo prinesla bistvenega napredka. Več nam pove stališče, ki ga je

tem je bila usoda berlinske konference kot poskusa oblikovanja politike "enotne delavske fronte" dokočno zapečaten.

IV. kongres KI (5. XI. - 5. XII. 1922)⁵⁰ je v razpravi o taktiki "enotne fronte" v glavnem ponovil in potrdil smernice, sprejete že na omenjeni seji IKKI 18. decembra 1921.⁵¹ Za razliko od diskusij na 3. kongresu je sedaj večina delegatov le pritrdila ugotovitvam "desnice" pred dobrim letom dni - da je kapital v ofenzivi, da je delavski razred zavzel obrambne pozicije, da njegova borbenost slabi in da je čutiti širšo pasivizacijo. Te trende je moral priznati tudi IKKI v poročilu o delu KI med 3. in 4. kongresom.⁵² Medtem ko je Zinovjev poskušal ublažiti ta priznanja s trditvijo, da je mednarodna politična situacija še vedno revolucionarna in da je kapitalizem zrel za zlom,⁵³ je Radek menil, da je delavsko gibanje dospelo le v t. i. medfazo, v dobo med dvema revolucionarnima valoma.⁵⁴ Čeprav je kongres poudarjal obrambni značaj enotne fronte, pa je dal istočasno vedeti, da namerava združevanje delavskega gibanja izkoristiti v ofenzivne cilje oziroma za pripravo novega revolucionarnega vzpona. Te namere so se manifestirale v ideji o delavski vladi⁵⁵ in v podpori gibanju delavskih sovjetov, ki so jih podrobneje izdelali v okviru "tez o taktiki KI".⁵⁶

Opredelitev kongresa za taktiko enotne fronte⁵⁷ je nujno zahtevala tudi določitev odnosa komunističnih partij do drugih organizacij in usmeritev v svetovnem delavskem gibanju: do socialdemokratov oziroma socialistov in z njimi povezanih sindikatov, do revolucionarnega sindikalizma, anarhizma in anarhosindikalizma. Kongres je zavzel stališče, da se je potrebno zavzemati za skupno proletarsko akcijo tako "od spodaj" kot "od zgoraj", to je pozivati in vključevati delavske množice v obrambo pred napadi buržoazije, ne glede na njihovo politično in sindikalno opredelitev, obenem pa ne zavračati kontaktov z vodstvi nekomunističnih strank, združenj in skupin, pač pa z njimi razpravljati o skupnem odporu proti agresivnemu kapitalu.⁵⁸ Seveda pa je bilo iluzorno pričakovati, da bo takšna usmeritev, ki se je povrhu vsega še vsebinsko razlikovala od socialdemokratskega pojmovanja "enotne fronte", prek noči rodila sadove, in to na obeh straneh, saj je bilo potrebno premostiti nekaj let staro netolerantnost med komunisti in socialdemokrati ter reformističnimi sindikati. Še posebno, če upoštevamo, da je kongres še naprej insistiral na ("levem") stališču, da so socialdemokrati bili in ostali izdajalci proletariata, buržoazno orodje v razrednem boju, zaščitniki kapitalizma in največja nevarnost za temeljne interese delavskega razreda.⁵⁹

V obdobju med 4. in 5. kongresom KI se je dogodilo več vsebinskih premikov (začasna stabilizacija kapitalizma, upadanje revolucionarne krize, združitev druge in druge in pol internacionale, poraz nemškega "oktobra", razraščanje frakcijskih sporov v RKP/b/), ki so odločilno začrtali novo (drugo) obdobje v razvoju kominterne.⁶⁰ 5. kongres KI (junij-julij 1924)⁶¹ se je soočil z novonastalim položajem in nanj odgovoril z "levim" kurzom ("odnosi v podal K. Radek na programski komisiji IKKI (junija 1922): "Od drugih delavskih partij se ne razlikujemo samo zaradi gesla o diktaturi in vladi sovjetov, marveč tudi zaradi naših prehodnih zahtev. Medtem ko naj se le-te pri vseh socialnih demokratičnih strankah ne bi samo uresničevale v okviru kapitalizma, marveč naj bi celo služile njegovemu reformiranju, služijo našemu boju za osvojitve oblasti delavskega razreda, za zrušenje kapitalizma... In v tem vidimo logičen izhod v politiki enotne fronte." (Materialien zur Frage des Programms der Kommunistischen Internationale, Moskva 1924, str. 12-13: K. Radek, Zur Frage des Programms der KI.)

⁵⁰ Komunistička internacionala, IV-V: Stenogrami i dokumenti 4. kongresa KI, Beograd-Gornji Milanovac 1981; Protokoll des vierten Kongresses der Kommunistischen Internationale, Hamburg 1923.

⁵¹ Stenogrami i dokumenti 4. kongresa, str. 864-871: "Teze o enotni fronti delavcev ter o odnosih do delavcev, ki pripadajo drugi, drugi in pol in amsterdamski internacionali in do delavcev, ki podpirajo anarhosindikalistične organizacije".

⁵² Ibidem, str. 30-32.

⁵³ Ibidem, str. 50-54.

⁵⁴ Ibidem, str. 80. Kljub ogromnim naporom KI ni uspelo, da bi sprožila "drugi" val revolucionarnih pretresov.

⁵⁵ V takšni vladi, če bi jo družbenopolitična konstelacija v neki buržoazni državi omogočila, bi sodelovale različne frakcije delavskega gibanja; komunisti bi vstopili v takšno vladno ali pa jo podpirali (Ibidem, str. 861).

⁵⁶ Ibidem, str. 860-863.

⁵⁷ Kongres je v "Odprtem pismu drugi, drugi in pol internacionali ter haaški mednarodni konferenci sindikatov" (Ibidem, str. 892-896) ponudil skupno sodelovanje.

⁵⁸ Ibidem, str. 859-860 (Taktika jedinstvenog fronta).

⁵⁹ Ibidem, str. 9-11, 52, 167-168.

⁶⁰ A. Lešnik, Tretja internacionala, str. 19-24 (Temeljna obdobja v razvoju kominterne).

⁶¹ Komunistička internacionala, VI-VII: Stenogrami i dokumenti 5. kongresa KI, Beograd-Gornji Milanovac 1982; Protokoll fünfter Kongress der Kommunistischen Internationale, (Hamburg) 1924.

svetu se ostrijo, revolucionarna situacija še traja") ter s procesom "boljševizacije" KI in njenih sekcij. V spremenjenih pogojih je tudi taktika enotne fronte, ki je sedaj postala le golo sredstvo "agitacije in mobilizacije množic", dobila v primerjavi s 4. kongresom KI novo vsebino. Politika enotne fronte, opredeljena v "tezah o taktiki KI", naj se prvenstveno uporablja "od spodaj" (med množicami), medtem ko naj se "od zgoraj" uporablja le tam, kjer ima socialdemokracija znatno moč. Taktika "enotne fronte" naj torej služi le utrjevanju komunističnih pozicij med delavskimi množicami (doseči dominantnost komunistične ideologije v političnem in ekonomskem organiziranju proletariata) ter razkrinkavanju socialističnih voditeljev in njihove delavskemu razredu "sovražne" politike. V tem kontekstu se zavrača tudi vsaka možnost sporazuma s socialističnimi strankami, kar pomeni zavrnitev tako oblikovanja "delavskih vlad" kot tudi predvidenih sporazumov med komunističnimi in socialističnimi strankami.⁶² V takšnem kongresnem ozračju so besede N. Buharina - "Moje prvotno stališče (op. 3. kongres KI, 1921) je bilo napačno. V taktiki enotne fronte smo precenjevali (socialdemokratsko) nevarnost v primerjavi s koristjo, ki bi jo enotna fronta lahko prinesla. Tovariš Lenin je imel tedaj prav"⁶³ - zveneje kot glas vpijočega v puščavi...⁶⁴

Neuspeh dunajske internacionale, da bi uresničila politiko "enotne fronte" (ta bo postala ponovno aktualna čez dobro desetletje, po legalnem prihodu Hitlerja oziroma nemškega nacizma na oblast) ter s tem presegla organizacijski razcep, ki ga je vnesla svetovna vojna v organizirano socialistično delavsko gibanje, jo je približal k idejno bližji bernski internacionali. Z njuno združitvijo na kongresu v Hamburgu (21. maja 1923)⁶⁵ v Socialistično delavsko internacionalo /SAI/⁶⁶ je bil tudi formalno zaključen proces grupiranja socialističnih sil na dve temeljni formaciji - komunistično in socialdemokratsko. Polarizacija je bila med obema vojnoma tako vseobsegajoča, da izven nje oziroma poleg teh dveh taborov, ni bilo pomembnejših delavskih organizacij in gibanj.

⁶² Ibidem, str. 907-925.

⁶³ Ibidem, str. 238-239.

⁶⁴ Več o tem glej: A. G. Löwy, *Die Weltgeschichte ist das Weltgericht*. Bucharin: Vision des Kommunismus, Wien-Frankfurt-Zürich 1969.

⁶⁵ Protokoll des Internationalen Sozialistischen Arbeiterkongress in Hamburg 21. bis 25. Mai 1923, Berlin 1923.

⁶⁶ IISG-Archiv Amsterdam: Sozialistische Arbeiter Internationale (1923); A. Panaccione, *Fonti per la storia della Internazionale Operaia e Socialista 1923-1940*, Annali della Fondazione Giangiacomo Feltrinelli, 23/1983-84, Milano, str. 3-44; *Geschichte der Sozialistischen Arbeiter-Internationale 1923-1940* (W. Kowalski u.a.), Berlin 1985.

Zusammenfassung

DIE BERLINER KONFERENZ DER DREI INTERNATIONALEN – VERSUCH ZUR SCHAFFUNG EINER POLITIK DER »EINHEITSFRONT«

Avgust Lešnik

Der Autor verfolgt in seiner Abhandlung das Schicksal der Politik der »Einheitsfront« (Versuch der Bildung einer Koalition der kommunistischen und der sozialdemokratischen Parteien), die von der Wiener Internationale bei ihrer Gründung (Februar 1921) angeregt wurde.

In diesem Zusammenhang analysiert der Autor den Widerstand in den Spitzen des kommunistischen Lagers, das eine Zusammenarbeit mit der Sozialdemokratie ablehnte, und die Ursachen hierzu. Doch diese Abspaltung von der reformistischen Sozialdemokratie führte in den meisten Fällen zu einer Abkehr der Arbeitermassen von den kommunistischen Agitatoren, vor allem im gewerkschaftlichen Bereich. Die nationalen kommunistischen Parteien entwickelten sich – von wenigen Ausnahmen abgesehen – zunehmend zu sektiererischen Minderheitsparteien, ohne nennenswerten Einfluß auf die gewerkschaftliche und politische Strategie des Proletariats. Angesichts der revolutionären Flaute unterstützte die Komintern die Idee von einer »Einheitsfront« und einer gemeinsamen Konferenz der Delegierten der drei Internationalen (der von Bern, von Wien und von Moskau) in Berlin (im April 1922). Das Treffen brachte jedoch keinen Erfolg. Es bestätigte sich nämlich der Verdacht, daß bei der Konferenz jedes Lager versuchen würde, seinen eigenen Interessen im Rahmen einer gemeinsamen Politik Ausdruck zu verleihen. Die Taktik der »Einheitsfront« wurde als Möglichkeit verstanden, seine »eigene« Ideologie durchzusetzen und sie der gesamten Arbeiterbewegung aufzudrängen, sowohl im nationalen wie auch im internationalen Rahmen.

Das Unvermögen der Wiener Internationale, die gespaltene organisierte Arbeiterbewegung zu vereinigen, brachte sie den Ideen der Berner Internationale näher. Auf einer gemeinsamen Konferenz in Hamburg (Mai 1923) vereinigten sie sich zur Sozialistischen Arbeiterinternationale. Durch ihre Vereinigung wurde der Prozeß der Gruppierung der sozialistischen Kräfte in zwei Grundformationen, die kommunistische und die sozialdemokratische, auch formal abgeschlossen. Die Politik der »Einheitsfront« sollte erst nach gut einem Jahrzehnt aktuell werden, und zwar nach der legalen Machtübernahme Hitlers bzw. nach der Machtergreifung des deutschen Nationalsozialismus.

Janez Stergar

ŠTIRI POTI MED KOROŠKE SLOVENCE

Knjiga v štirih izletih predstavlja prostor, na katerem živijo koroški Slovenci in hkrati opozarja na poglavja iz njihove zgodovine ter na sedanji položaj in dejavnosti manjšine. Tako je knjiga poleg turističnega vodiča lahko tudi spodbuda za nadaljnje seznanjanje s koroškimi Slovenci, kar je olajšano z navajanjem ustrezne literature in krajevnim ter osebnim kazalom.

* * *

Knjiga je na voljo pri Klubu koroških Slovencev v Ljubljani, Celjska 12. Cena je 600 SIT, članom ZZDS odobravamo 200 SIT popusta..

Izšla je knjiga

ZVONETA KRŽIŠNIKA

SLOVENSKI POLITIKI IZZA POMLADI NARODOV

ali- Slovenci v politiki od Slomška do Kreka

ali- slovenski politični veljaki od leta 1848 do 1918

To je iskrivo, s podatki obloženo branje, ki ne profilira zgolj osebnosti iz središčne zgodbe, ampak odslikuje tudi čas in razmere, v katerem je živel vsak od opisanih posameznikov in se dotika najširših antropoloških podrobnosti, ki v seštevku dajejo pripovedi tridimenzionalno podobo zgodovinskim dogajanjem.

* * *

Knjigo lahko naročite po telefonu 061/327-780. Člani zgodovinskega društva imajo 10 odstotni popust.

Založila Grafa d.d.